

МІЖКУЛЬТУРНЫ КАМΠΑЕНЕНТ ПРАФЕСІЙНА АРЫЕНТАВАНАГА НАВУЧАННЯ СТУДЭНТАЎ У ВНУ

Т. П. Біруля,

*старшы выкладчык кафедры беларускай і замежнай філалогіі
Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў;*

Н. В. Леішчанка,

*старшы выкладчык кафедры беларускай і замежнай філалогіі
Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў*

У наш час адбываецца пашырэнне ўзаемадзеянняў розных краін, народаў і культур. Для плённых зносін з замежнікамі неабходна не толькі добрае валоданне мовай, але і веданне асаблівасцяў іх характару, абумоўленых паходжаннем, гісторыяй краіны, маральнымі асновамі, сістэмай адукацыі. Усведамленне і ўлік адрозненняў культур дапаможа правільна інтэрпрэтаваць і прагназаваць паводзіны прадстаўнікоў іншых культур. Успрыманне іншых культур адбываецца праз прызму сваёй культуры, абмежаванай яе рамкамі. Часам няпроста ўспрымаць значэнне слоў, учынкаў, дзеянняў, нехарактэрных для нас саміх. З гэтага вынікае, што міжкультурная камунікацыя не можа сфарміравацца сама па сабе, ёй неабходна вучыцца.

У выкладанні замежных моў з'яўвіўся новы погляд на мову як на сродак сацыяльнай камунікацыі. Безумоўна, пашырэнне міжнароднага супрацоўніцтва патрабуе ад сучаснага спецыяліста не толькі ведання замежнай мовы для прафесійных стасункаў і самарэалізацыі. Выпускнікі вышэйшых навучальных устаноў, якія добра валодаюць замежнай мовай, часта маюць цяжкасці ў прафесійнай (і не толькі) іншамоўнай камунікацыі, бо не ведаюць нормаў і каштоўнасцяў, уласцівых культуры іншай краіны. Адсюль мэта – вучыць не толькі замежныя мовы, але і вывучаць культуру краіны. Ва ўсіх культурах прысутнічае імкненне ўсталяваць добрыя адносіны паміж яе носьбітамі, але розныя культуры па-рознаму разумеюць такую задачу. Каштоўнасць арыентацыі фарміруюць нацыянальную ідэнтычнасць, якая выяўляецца ва ўсведамленні нацыянальнай прыналежнасці, псіхалагічным складзе нацыі.

Высокі ўзровень міжкультурнай кампетэнцыі спецыялістаў дапамагае ім адаптавацца і інтэгравацца не толькі ў пра-

фесійнай сферы сваёй краіны, але і ў сусветнай супольнасці. Фарміраванне міжкультурнай кампетэнцыі прадугледжвае:

- навучанне нормам міжкультурных зносін на замежнай мове;
- вывучэнне культуры іншых народаў, развіццё ў студэнтаў уменняў і навыкаў рэпрэзентаваць сваю культуру ва ўмовах іншамоўных міжкультурных зносін;
- фарміраванне ў студэнтаў павагі да культуры іншых народаў, гатоўнасці да дзелавога супрацоўніцтва.

Такім чынам, міжкультурная камунікацыя прадугледжвае развіццё здольнасці разумець падобныя і розныя рысы паміж роднай і іншамоўнай культурай. З'яўленне міжкультурнай камунікацыі як новага напрамку ў вывучэнні замежных моў патрабуе ад сістэмы адукацыі ўкаранення новых тэхналогій і метадаў навучання. Міжкультурнае навучанне ахоплівае шэраг асобных аспектаў, напрыклад лінгвістычных (навучанне безэквівалентнай лексіцы), прагматычных (як правільна паводзіць сябе ў канкрэтнай сітуацыі), этычных (што ўяўляюць сабой маральныя каштоўнасці). Замежная мова валодае велізарнымі магчымасцямі засваення іншамоўнай культуры і міжкультурнай камунікацыі, але навучанне замежнай мове па-за культурай стварае камунікатыўныя і псіхалагічныя перашкоды ў зносінах. Да традыцыйнага валодання ўсімі аспектамі мовы неабходна дадаць краіназнаўчую і культуралагічную падрыхтоўку, даць дадатковыя веды, звязаныя з разнастайнасцю сусветных культур і моў.

Станаўленне міжкультурнай кампетэнцыі магчыма толькі пры ўмове развіцця камунікатыўнай кампетэнцыі, бо кампаненты міжкультурнай кампетэнцыі суадносяцца з кампанентамі іншамоўнай камунікатыўнай кампетэнцыі. У якасці асноўнага метаду, які выкарыстоўваецца для фарміравання гатоўнасці студэнтаў да міжкультурнай камунікацыі, можна назваць тэхналогію камунікатыўнага метаду навучання з наступнымых выхадам у рэальны свет міжкультурных вербальных і невербальных зносін.

У працэсе навучання замежным мовам студэнты засвойваюць матэрыял, які дэманструе функцыі мовы ў натуральным асяроддзі, паводзіны яе носьбітаў у розных сітуацыях, раскрывае асаблівасці, звязаныя з традыцыямі. Гэта адбываецца з дапамогай аўтэнтычных матэрыялаў, якія змяшчаюць краіназнаўчую інфармацыю. Для фарміравання міжкультурнай кам-

петэнцыі аўтэнтычныя матэрыялы павінны быць адэкватнымі краіназнаўчым рэаліям, інфармацыйна насычанымі і адпавядаць жыццёваму і маўленчаму вопыту студэнтаў.

Асноўнай адзінкай адбору аўтэнтычных матэрыялаў з'яўляецца тэкст. Працуючы з тэкстам, неабходна засяродзіць увагу студэнтаў на ўспрыманне і разуменне краіназнаўчай лексікі. Таксама існуюць гатовыя мультымедычныя курсы навучання замежным мовам, яны прадугледжваюць зносіны з рэальнымі носьбітамі мовы з дапамогай інтэрнэт-форумаў, электроннай перапіскі. Падобныя курсы заснаваныя на гіпермедыйнай тэхналогіі. Акрамя таго, можна выкарыстоўваць мультымедычныя энцыклапедыі («Britannica»), якія змяшчаюць тэкставую, аўдыя- і відэаінфармацыю пра краіны свету і даюць магчымасць свабодна перамяшчацца па інфармацыйнай прасторы з мэтай папаўнення ведаў. Аднак самым яркім прадстаўніком гіпермедыйных тэхналогій з'яўляецца глабальнае сеціва Інтэрнэт – віртуальны моўны асяродак, які спрыяе развіццю міжкультурнай кампетэнцыі. Выкарыстанне інтэрнэт-рэсурсаў стала найбольш эфектыўным і даступным спосабам авалодання крос-культурнай пісьменнасцю ва ўмовах рэальных зносін.

Такім чынам, увядзенне кампанента міжкультурных зносін у праграму па замежных мовах і выкарыстанне лінгвакраіназнаўчых рэсурсаў з розных крыніц дае студэнтам магчымасць навучыцца разумець сістэму каштоўнасцяў, прынятых у краіне мовы, якую яны вывучаюць, паводзіць сябе адэкватна прынятым у ёй нормам, арыентавацца ў рэаліях сучаснага жыцця і знаходзіць адрозненні і падабенства ў роднай і чужой культурах.

1. Свиридон, Р. А. Формирование межкультурной компетенции будущего специалиста в области мировой экономики средствами делового английского языка / Р. А. Свиридон // Сб. науч. трудов II Международ. летней школы для молодых исследователей «Инновационные образовательные технологии в преподавании иностранных языков». – Томск : Изд-во ТГПУ, 2005. – С. 72–84.

2. Соловова, Е. Н. Методика обучения иностранным языкам / Е. Н. Соловова. – М. : Просвещение, 2002. – 239 с.